

IMPLICAȚIILE UTILIZĂRII AGENDEI UNSCR 1325 „FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA” ÎN CONDUCEREA OPERAȚIILOR ȘI MISIUNILOR MILITARE INTERNAȚIONALE ÎN CONTEXTUL NOII PARADIGME DE SECURITATE

Silvia STANCIU

Doctorand, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

Statele membre ale ONU, NATO și UE au contribuit considerabil, în ultimii 20 de ani, cu diverse resurse, în cadrul inițiativelor asumate pe linia cooperării internaționale în domeniul promovării perspectivei de gen în special în contextul desfășurării conflictelor armate. Cadrele legislative adoptate și mecanismele de lucru dezvoltate au setat standarde înalte ale implementării Agendei UNSCR 1325, cu referințe notabile privind palierul de securitate și apărare, acesta fiind un domeniu de lucru și expertiză direct și permanent influențat de modul în care forțele armate au exploatat, în conducerea operațiilor și misiunilor internaționale desfășurate, perspectivele operaționale nou introduse prin luarea în considerare a dimensiunii de gen. În contextul noii paradigme de securitate, viziunea asupra arhitecturii globale de riscuri și vulnerabilități impune adoptarea unor măsuri punctuale și, în egală măsură, robuste pentru a contracara riscurile emergente ce pun o imensă presiune asupra siguranței și progresului colectiv.

În esență, organismele internaționale furnizoare de securitate aduc în prim-plan diversitatea de gen ca punct forte în reabilitarea și reconcilierea societăților, utilizând componenta militară ca vector cardinal al operaționalizării obiectivelor arondate Agendei UNSCR 1325 „Femeile, Pacea și Securitatea”. Totodată, dinamica și complexitatea conflictelor moderne au validat importanța conceperii politicilor de securitate în calitate de promotori ai egalității și incluziunii sociale, reprezentând condițiile esențiale ale instituirii păcii internaționale.

Cuvinte-cheie: perspectivă de gen, UNSCR 1325, paradigmă de securitate, diversitatea de gen, incluziune.

INTRODUCERE

Conflictele armate contemporane au relevat, prin evoluția și modul lor specific de manifestare, importanța abordării comprehensive a problematicii de gen, în cadrul palierului de securitate și apărare. Inegalitatea de gen, adesea, precede și este exacerbată de conflicte, fapt pentru care includerea perspectivelor de gen în pregătirea și desfășurarea misiunilor și operațiilor militare, precum și la nivelul negocierilor pentru pace constituie o resursă esențială a instituirii păcii oriunde pe mapamond.

Statele membre ale ONU, NATO și UE au investit, în ultimii 20 de ani, timp, precum și resurse umane și financiare considerabile, în cadrul inițiativelor asumate pe linia cooperării internaționale în domeniul promovării perspectivei de gen prin intermediul Agendei UNSCR 1325 „Femeile, Pacea și Securitatea”. În consecință, pentru implementarea celor patru piloni de referință în domeniu, *prevenția, protecția, participarea și asistența umanitară și recuperarea*¹, s-au adoptat politici, strategii și planuri de acțiune elaborate de către grupuri mixte de experți, cu scopul de a oferi o linie directoare, necesară integrării, cu celeritate și responsabilitate în activitățile de planificare, execuție și evaluare, a perspectivei de gen. Operațiile militare recent desfășurate, precum și cele actuale includ o analiză de gen menită să contribuie activ la integrarea unor noi perspective care să oglindească în mod obiectiv diferențele existente între bărbați și femei, așa cum sunt ele reliefate la nivelul rolurilor și interacțiunilor sociale, în distribuția puterii și accesul la resurse².

Noua paradigmă de securitate și apărare, strâns conectată la dinamica din ce în ce mai imprevizibilă a mediului de securitate³, este rezultatul unei arhitecturi complexe de riscuri, aflată în continuă transformare. În acest context, dimensiunea de gen oferă structurilor furnizoare de securitate și, implicit, forțelor armate o nouă perspectivă de adresare a acestor riscuri centrată pe individ și pe societățile din care acesta face parte, în vederea asigurării egalității de gen și eliminării tuturor formelor de discriminare și violență îndreptate împotriva femeilor. Acest nou tip de abordare,

¹ United States Institute for Peace, *What is UNSCR 1325? An Explanation of the Landmark Resolution on Women, Peace and Security*, material disponibil la adresa https://www.usip.org/gender_peacebuilding/about_UNSCR_1325, accesat la data de 10.09.2019.

² Helene Lackenbauer, Richard Langlais, *Review of the practical implications of UNSCR 1325 for the conduct of NATO-led operations and missions*, NCGM, 2013, p. 25.

³ Administrația Prezidențială, *Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2015-2019 – O Românie puternică în Europa și în lume*, București, 2015, p. 5.

impus în mare măsură din cauza volatilității amenințărilor hibride și asimetrice cu care umanitatea trebuie să se confrunte, a dictat implicit și o reformare a structurilor furnizoare de securitate, care, deși erau considerate a fi apanajul bărbaților, s-au adaptat cerințelor mediului operațional, transformând diversitatea de gen într-o capabilitate, utilizată pentru creșterea performanței organizaționale.

AGENDA REZOLUȚIEI UNSCR 1325 „FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA” ÎN CONTEXTUL NOII PARADIGME DE SECURITATE

Rezoluția 1325 reprezintă una dintre cele mai importante și inspirate realizări ale Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite, încununată de mișcarea globală, în plină desfășurare, de împuternicire și valorizare a femeilor în toate domeniile sociale și profesionale. Ultimii 20 de ani au fost profund marcați de acțiunile internaționale privind garantarea egalității de gen, aceasta fiind clasificată un drept al omului, cardinal în instituirea păcii și dezvoltarea durabilă, prin utilizarea, în acest sens, a întreg potențialului uman disponibil⁴.

Managementul riscurilor contemporane a fost redefinit datorită schimbării de paradigmă de securitate. Astfel, modalitățile inedite de manifestare a acestora au condus, în cea mai mare măsură, la avansarea agendei de gen, aceasta fiind o soluție eficace de combatere a riscurilor, prin utilizarea celei mai performante și reziliente resurse existente, respectiv resursa umană. Concret, structurile furnizoare de securitate, în special forțele armate, au recurs în ultimul sfert de veac la strategii de eliminare a barierelor impuse admiterii, promovării și menținerii femeilor în sistemele militare. Cerințele mediului de operații modern, în cadrul căruia componentele sociale și culturale au o semnificație extrem de importantă, au accentuat ca fiind un veritabil atu oportunitatea exploatării conjugate a abilităților personalului militar masculin și feminin deopotrivă⁵.

Ultimul raport al World Economic Forum privind prevalența riscurilor globale asociate anului 2019, readuce în prim-plan clivajele sociale ca având un potențial crescut de generare a conflictelor armate. Promovând ipoteza existenței unei laturi umane a riscurilor globale⁶, analiștii din domeniu demonstrează că lipsa respectării drepturilor omului și prevalența prejudecăților și a stereotipurilor asociate unor persoane sau grupuri de persoane vor conduce la vulnerabilizare socială și vor amplifica atât coordonata incidenței, cât și impactul emergenței riscurilor

⁴ Organizația Națiunilor Unite, *Global Issues, Gender Equality*, material disponibil la adresa <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/gender-equality/>, accesat la data de 12.09.2019.

⁵ North Atlantic Treaty Organization, *Gender perspectives in NATO Armed Forces*, 2019, material disponibil la adresa https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_101372.htm, accesat la data de 12.09.2019.

⁶ World Economic Forum, *The Global Risks Report 2019 14th Edition*, Geneva, 2019, pp. 5-9, material disponibil la adresa http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2019.pdf, accesat la data de 12.09.2019.

complexe. În acest sens, comunitatea internațională a depus eforturi îndelungate pentru integrarea perspectivei de gen în cadrul domeniului de securitate și apărare, asigurându-se astfel că toate demersurile inițiate în acest areal implică și se adresează în egală măsură și femeilor.

În prezent, femeile ocupă posturi atât de conducere, cât și de execuție în cadrul forțelor armate dislocate în misiuni internaționale desfășurate sub egida ONU, NATO sau UE. Cu toate acestea, datorită specificului misiunilor (non-combat, de instruire și consiliere), a modalităților de organizare pentru misiune (echipă tactică, pluton), a dispunerii geografice a teatrelor de operații (Afganistan, Kosovo, Irak, Marea Mediterană), precum și datorită timpului mai scurt de dislocare (6 luni – maximum 9 luni), numărul femeilor prezente în misiunile militare desfășurate sub egida NATO⁷ este în mod constant mai ridicat decât în misiunile ONU⁸ sau ale UE⁹. Deși atitudinea în cadrul selecțiilor desfășurate pentru astfel de posturi este una proactivă, în sensul încadrării lor cu personal feminin, cadrele militare femei manifestă adeseori reticență, decizia fiind puternic influențată de rolul important jucat de către acestea, în special ca mame, în familie. Din aceste considerente, statisticile privind participarea la operațiile și misiunile militare oglindesc încă o mare discrepanță, de factură negativă, între numărul de femei și bărbați dislocați în teatrele de operații.

Cu toate acestea, la nivelul forțelor armate ale statelor membre ale ONU, NATO și UE se respectă principiul egalității de gen, atât prin aplicarea unor standarde egale de admitere în sistemul militar, cât și prin conferirea de drepturi, responsabilități și oportunități egale de accesare a unor specilități militare, dar și de accesare pe funcții la toate nivelurile ierarhice. În acest sens, standardul universal acceptat este cel al performanței resursei umane, acesta fiind singurul capabil să echilibreze balanța dintre cererea și oferta operațională pe timpul desfășurării acțiunilor militare, indiferent de riscul care le generează. Agenda UNSCR 1325, constituită într-un punct comun de referință al problematicii de gen, oferă un cadru legislativ performant, aflat în continuă adaptare și transformare, necesar implementării coordonatei de gen. Totodată, aceasta facilitează instituirea unor mecanisme de lucru acceptate și folosite la scară largă, precum comitetele și structurile politice și militare

⁷ North Atlantic Treaty Organization, *Operations and missions: past and present Current operations and missions*, material disponibil la adresa https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52060.htm, accesat la data de 12.09.2019.

⁸ United Nations Peacekeeping, *Chart on the number of male and female uniformed personnel working across UN missions (31 July 2019)*, material disponibil la adresa <https://peacekeeping.un.org/en/gender>, accesat la data de 12.09.2019.

⁹ European Union External Action, *Chart on military and civilian missions and operations*, material disponibil la adresa https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en, accesat la data de 12.09.2019.

de expertiză în domeniu, grupurile de lucru, reprezentanții speciali desemnați să încadreze posturi permanente sau poziții prin cumul privind consilierea asupra aspectelor asociate problematicii de gen¹⁰.

IMPLICAȚIILE UTILIZĂRII AGENDEI UNSCR 1325 „FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA” ÎN CONDUCEREA OPERAȚIILOR ȘI MISIUNILOR MILITARE

În funcție de specificul fiecărui teatru de operații și a misiunii militare desfășurate, precum și a actorilor implicați, nexul conflict – gen se poate înscrie în forme variate de manifestare, a căror principală miză este securitatea. Prevalența conflictelor armate conduce, cel mai adesea, la insecuritate, reducând, pe de o parte, în cazul femeilor, spațiul și oportunitățile de viață ale acestora, iar pe de altă parte, crescându-le vulnerabilitatea și nevoia de a fi protejate¹¹. Din acest considerent, sărăcia și vulnerabilitatea socială constituie doi factori majori ai lărgirii ariei de recrutare pentru grupările insurgente și de crimă organizată¹², femeile constituind un potențial actor direct sau indirect implicat în lupta armată, asigurând un imens sprijin moral și logistic¹³. Astfel, rolul și participarea femeilor în societate, dar și nivelul de respectare a drepturilor acestora constituie elemente centrale ale analizei de gen executate în vederea conducerii operațiilor militare sub auspiciul legislației internaționale privind combaterea discriminării de gen și eliminarea tuturor formelor de violență îndreptate asupra femeilor.

Datorită dinamicii și complexității conflictelor actuale, componenta militară s-a erijat într-un vector cardinal al operaționalizării obiectivelor arondate Agendei UNSCR 1325 „Femeile, Pacea și Securitatea”, transpunând conceptul diversității de gen într-o capacitate aparte a structurilor dislocate extern. Asumarea acestei capacități de către forțele armate a dictat nu numai reorganizarea structurilor luptătoare, ci și a elementelor de planificare și a modalităților de instruire în sensul recunoașterii și utilizării potențialului deținut de coordonata egalității de gen în rezoluția conflictelor.

¹⁰ Helene Lackenbauer, Richard Langlais, *Review of the practical implications of UNSCR 1325 for the conduct of NATO-led operations and missions*, NCGM, 2013, p. 29.

¹¹ Bjorn Holmberg, *Strategic Conflict Analysis of Afghanistan – 4.3.5 Vulnerable and Potentially Powerful Actors*, swede.peace/SIDA, reference number 2011-000560, Stockholm, 2012, p. 18, material disponibil la adresa <http://swedepeace.org/wp-content/uploads/2013/07/Strategic-Conflict-Analysis-Afghanistan-FINAL-PUBLISHED-January-19-2012-COMPRESSED.pdf>, accesat la data de 13.09.2019.

¹² *Ibidem*, III.

¹³ Helene Lackenbauer, David Harriman, *Women at the Peace Table: Rhetoric or Reality?*, Stockholm, 2013, p. 41, material disponibil la adresa https://www.academia.edu/4774121/Women_at_the_Peace_Table_Rhetoric_or_Reality_Women_s_participation_and_influence_in_the_peace_and_reintegration_process_in_Afghanistan, accesat la data de 13.09.2019.

În prezent, dezbaterile privind participarea femeilor la misiunile și operațiile internaționale nu se mai rezumă la nivelul ONU, acestea fiind un punct central pe agenda discuțiilor aparținând tuturor organizațiilor furnizoare de securitate, inclusiv NATO și UE, demonstrând actualitatea subiectului, precum și importanța cardinală a acestuia în lupta pentru combaterea riscurilor complexe și garantarea păcii.

❖ Operații militare desfășurate sub egida ONU

ONU a dislocat, în premieră, trupe, în anul 1956, în cadrul primei sale operațiuni armate de menținere a păcii instituită pentru gestionarea crizei Canalului Suez. Până la sfârșitul Războiului Rece, operațiunile de menținere a păcii au constat, în mare parte, în operațiuni militare clasice, desfășurate cu armament ușor de infanterie, acestea fiind în esență, din perspectiva participării, dominate de bărbați. Începând cu anul 2006, ONU a desfășurat un număr substanțial de misiuni pe întreg mapamondul, cu precădere pe continentul african, optând adesea, în spiritul eficienței, atât pentru un mandat militar (pentru observarea modului de aplicare a acordurilor de încetare a focului sau pentru monitorizarea retragerii combatanților din zonele de conflict), cât și pentru unul civil (întărirea statului de drept și construirea păcii) în cadrul aceleiași operațiuni.

Statisticile¹⁴ întocmite pe tematica asociată Agendei UNSCR 1325 arată că tendința a fost aceea de a avea un număr foarte scăzut de femei care au accesat misiunile ONU la nivelul structurilor militare, prin comparație cu cele civile sau cu structurile de poliție. Astfel, dacă, în anul 1993, abia 1% din personalul militar dislocat în cadrul operațiunilor ONU erau femei, astăzi, din personalul total de 90.000¹⁵ de oameni în uniformă, 3% sunt femei militar, iar 10% sunt femei aparținând forțelor de poliție.

Pe timpul misiunilor desfășurate, personalul militar feminin are rolul de a contribui la nivel local, prin exemplul propriu, la împuternicirea femeilor și fetelor, aflate adeseori într-o societate dominată de bărbați, de a sprijini femeile din comunități în lupta pentru propriile lor drepturi și pentru implicarea lor activă în cadrul proceselor pentru pace. În acest sens, recrutarea unui număr cât mai mare de femei¹⁶, în special a celor instruite pentru avansarea agendei de gen, pentru desfășurarea misiunilor militare ale ONU, are următoarele implicații directe:

- împuternicirea femeilor în cadrul comunității-gazdă;

¹⁴ United Nations Peacekeeping, *Women in peacekeeping – chart*, material disponibil la adresa <https://peacekeeping.un.org/en/women-peacekeeping>, accesat la data de 15.09.2019.

¹⁵ United Nations Peacekeeping, *Gender, Troops, July 2019 – chart*, material disponibil la adresa <https://peacekeeping.un.org/en/gender>, accesat la data de 13.09.2019.

¹⁶ United Nations Peacekeeping, *Why is it important to have female peacekeepers?*, material disponibil la adresa <https://peacekeeping.un.org/en/gender>, accesat la data de 13.09.2019.

- adresarea nevoilor specifice ale femeilor ex-combatante pe timpul desfășurării proceselor de demobilizare și reintegrare în cadrul vieții civile;
- facilitarea accesului femeilor din comunitate la forța de menținere a păcii, făcând-o mult mai accesibilă;
- facilitarea accesului la victimele violenței bazate pe diferența de gen;
- consilierea femeilor cadet din cadrul academiilor militare ale națiunii-gazdă;
- facilitarea accesului integral la membrii națiunii-gazdă, inclusiv la femeile cărora, conform tradițiilor sociale, le este interzis să vorbească cu bărbații.

Totodată, utilizarea personalului militar feminin în cadrul misiunilor de menținere a păcii constituie o modalitate adaptată de reducere a confruntărilor și de redimensionare a conflictelor, ajutând la îmbunătățirea sprijinului acordat femeilor din comunitățile locale, conferind perspectivă prin imaginea vie și prezentă a unor modele de urmat și, bineînțeles, facilitând lărgirea spectrului de calificări disponibile în cadrul misiunilor de menținere a păcii. Prin toate acestea, nivelul securității locale crește, populația beneficiind, în ansamblul său, de prezența și acțiunea, în cadrul națiunii-gazdă, a trupelor internaționale.

ONU are, în prezent, cei mai mulți enableri privind perspectiva de gen, responsabili pentru consolidarea, coordonarea și dezvoltarea abilităților necesare integrării egalității de gen la nivelul acțiunilor umanitare, generate atât de situațiile de conflict armat, cât și cele generate de dezastrele naturale. În acest sens, UN Women constituie organizația principală inițiată de ONU pe linia promovării capacității de gen în cadrul misiunilor din țările aflate în conflict, precum și pe linia promovării Agendei „Femeile, Pacea și Securitatea” la nivel global și național.

❖ NATO – organizație lider în promovarea participării femeilor în teatrele de operații

Anul 2007 constituie, la nivelul Alianței Nord-Atlantice, anul de referință al inițierii în problematica de gen prin adoptarea și dezvoltarea politicii EAPC (NATO/Euro-Atlantic Partnership Council) pentru implementarea UNSCR 1325. Deși, la nivelul politicii, se admite necesitatea creșterii numărului de femei militar dislocate în teatrele de operații, punerea în practică a acestui aspect, în vederea obținerii unei balanțe de gen la nivelul trupelor NATO, cade în responsabilitatea fiecărui stat membru. Eforturile derulate privitoare la acest aspect sunt raportate anual de către statele membre, aceste date constituind și baza statisticilor referitoare la integrarea perspectivei de gen la nivelul structurilor de forțe ale statelor membre, precum și în operațiile și misiunile desfășurate sub egida NATO.

Studiul rapoartelor anuale emise de către NATO, dar și de către statele membre atestă faptul că, la aproape 20 de ani de la adoptarea UNSCR 1325, femeile continuă

să acceadă într-un procent mic la misiunile internaționale¹⁷. Motivul principal rezidă în însăși relația de directă proporționalitate existentă între participarea femeilor în cadrul forțelor armate ale statelor membre ale NATO și participarea acestora la misiunile internaționale. Cu toate acestea, în plan național, la nivelul întregii Alianțe s-au depus eforturi considerabile de reformare a politicilor de personal în vederea eliminării baremelor diferențiate de admitere în instituțiile militare de învățământ și pregătire, precum și pentru facilitarea accesului femeilor la întreg spectrul specialităților militare, inclusiv cele de luptă.

Constituind organizația cu cel mai important număr de femei militar care aleg dislocarea în misiunile externe, NATO a devenit un veritabil hub de promovare a perspectivei de gen la scară largă. Astfel, în cadrul operațiilor desfășurate, cu precădere în Afganistan, s-au dezvoltat o serie de facilitatori care, deși au fost inițial înființați ca măsuri de protecție a forței, ulterior s-au remarcat ca reale capacități, contribuind masiv la îndeplinirea cu succes a sarcinilor specifice de angajare a întregii națiuni-gazdă în procesele de reinstaurare a securității și de garantare a păcii. Facilitatorii astfel menționați au fost folosiți în multiple situații tactice, cu scopul de a oferi o imagine mai amplă asupra ariei de responsabilitate, după cum urmează¹⁸:

Echipe de Angajare Feminină (Female Engagement Team/FET) – echipe mixte de femei militar sau civile, al căror scop este acela de a identifica. În rândul societății locale, nevoile specifice ale femeilor și fetelor și de a aduna informații cu privire la situația comunităților locale, inclusiv a activităților insurgente, cu scopul de a aduce o plusvaloare la deciziile militare privind planificarea operațiilor în zonă.

Echipe de Sprijin Cultural (Cultural Support Teams/CST) – folosite la încorporarea perspectivei de gen la nivelul operațiilor speciale; acestea au fost folosite în operațiile de stabilitate pe timpul a trei faze, respectiv securizare, guvernanta și dezvoltare.

Specialiști privind Zonele Străine (Foreign Area Specialists) – specialiști asociați operațiilor de informare, comunicare și psihologice, responsabili pentru angajarea femeilor influente din zona de operații, cu scopul accesării rețelelor și mecanismelor de luare a deciziilor privind problematicile culturale, dintr-o perspectivă sensibilă la aspectele de gen.

Echipe de Legătură și Monitorizare (Liaison and Monitoring Teams/LMT) – echipe având capacitatea accesării comunităților locale și potențialul introducerii perspectivei de gen la nivelul tuturor interacțiunilor cu reprezentanții comunităților locale.

¹⁷ Theodora-Ismene Gizelis, Louise Olsson, *Gender, Peace and Security – Women in international operations*, Editura Routledge, New York, 2016, p. 43.

¹⁸ Helene Lackenbauer, Richard Langlais, *Review of the practical implications of UNSCR 1325 for the conduct of NATO-led operations and missions*, NCGM, 2013, pp. 29, 37, 56.

Punct Focal (Gender Focal Point/GFP) – personal instruit în domeniul de gen, desemnat pe bază de voluntariat să disemineze și să contribuie la implementarea perspectivei de gen la nivelul operațiilor militare desfășurate.

Consilier pe Probleme de Gen (Gender Adviser/GENAD) – personal perfecționat în studiul problematicei de gen care asigură integrarea și înțelegerea UNSCR 1325 și a dimensiunii de gen la nivelul comandamentelor militare specifice diferitelor componente – terestră, aeriană și navală –, prin conferirea de sfaturi sau prin sprijinul practic acordat implementării perspectivei de gen la nivelul operațiilor și misiunilor NATO; funcția este cu caracter permanent.

Reprezentantul Special al NATO privind Femeile, Pacea și Securitatea – poziție permanentă, ocupată de un înalt diplomat, în cadrul Comandamentului NATO, având rolul de a coordona grupurile de lucru civil-militare pe linia implementării politicilor de gen.

Înșușirea lecțiilor identificate și învățate în teatrele de operații a contribuit substanțial la adaptarea Alianței la contextul desfășurării conflictelor contemporane. NATO a reușit, astfel, să crească nivelul de înțelegere și conștientizare al trupelor privind importanța implicării femeilor în domeniul de securitate și apărare, fapt care a condus la o reformă a întregului sistem de recrutare, pregătire și instruire a trupelor, dar și a managementului resurselor umane pe timpul desfășurării misiunilor.

❖ Statusul privind participarea femeilor la misiunile externe ale UE

În anul 2003, UE lansa prima sa misiune internațională de pace, cu personal din structurile de poliție, în Bosnia și Herțegovina. De atunci, UE a implementat Politica de Securitate și Apărare Comună sub auspiciile căreia a dislocat personal în peste 30 de alte misiuni militare și civile. În anul 2005, a fost adoptată prima politică UE care se adresa în mod explicit necesității de creștere a numărului de femei participante la misiunile externe ale organizației, operate la nivel global, dar oarecum concentrate în anumite zone geografice de relevanță pentru UE.

Pasul imediat următor a constat în culegerea datelor privind personalul dislocat în misiuni externe în mod segregat pe categorii de genuri, fără a se diferenția însă personalul civil de cel militar¹⁹. Astfel, s-a accentuat, în primă fază, la nivelul activităților internaționale, promovarea agendei de gen. Odată cu implementarea mai aprofundată a UNSCR 1325, la nivelul misiunilor civile mandatate pentru întărirea statului de drept, construirea păcii și monitorizarea aplicării drepturilor omului, s-a observat, din perspectiva participării, o creștere constantă a numărului de femei. Statisticile arată, în consecință, și o creștere, per general, a numărului de femei

¹⁹ *Ibidem*, p. 51.

care optează pentru dislocarea în teatrele de operații ale UE. Un factor determinant al acestei conjuncturi, dincolo de implementarea politicilor sensibile la problematica de gen, îl constituie și potențialul scăzut de risc al misiunilor UE, personalul civil și militar optând cu preponderență pentru acele operațiuni desfășurate în zone unde intensitatea conflictelor este mai scăzută²⁰.

Angajamentul strategic adoptat pentru perioada 2016-2019 constituie cadrul legal și conceptual al UE pentru demararea oricăror activități prezente și viitoare în scopul asigurării implementării integrale a egalității de gen. Angajamentul este centrat pe cinci arii cheie de acțiune specifice UE²¹, aplicabile și misiunilor internaționale desfășurate sub umbrela acestei organizații:

- creșterea participării femeilor pe piața muncii și a independenței economice a femeilor și bărbaților;
- reducerea discrepanțelor existente între femei și bărbați privind plata, câștigurile și pensiile în relație cu condițiile egale de muncă și pensionare; lupta împotriva sărăciei asociate cu proliferarea stereotipurilor de gen;
- promovarea egalității dintre femei și bărbați în procesele de luare a deciziilor;
- combaterea violenței bazate pe diferența de gen, protejarea și sprijinirea victimelor acestui tip de violență;
- promovarea egalității de gen și a drepturilor femeilor pe întreg mapamondul.

Acest angajament reafirmă voința organizațională manifestată față de integrarea agendei de gen, perspectiva asociată acestui domeniu fiind inclusă în toate politicile, în programele de finanțare și în acțiunile și activitățile derulate de către UE.

CONCLUZII

Organismele internaționale furnizoare de securitate, precum ONU, NATO și UE, constituie principala sursă de promovare și implementare a agendei de gen, la toate nivelurile, de la tactic la strategic, indiferent de tipologia operațiunilor sau misiunilor desfășurate. Aceste organizații au înțeles că, dincolo de stereotipurile asociate fiecărui gen în parte, există o plajă extinsă de oameni talentați, capabili să performeze în condițiile și ritmul impus de combaterea, în cadrul misiunilor internaționale, a oricăror riscuri emergente, indiferent de sursa și complexitatea lor.

Introducerea perspectivei de gen la nivelul palierului de securitate și apărare, în contextul noii paradigme de securitate, reprezintă expresia concretă a faptului că pacea sustenabilă solicită abordarea comprehensivă a mediului societal, femeile,

²⁰ *Ibidem*.

²¹ European Commission, *Gender equality strategy - Achievements and key areas for action*, material disponibil la adresa https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_en, accesat la data de 16.09.2019.

bărbații și copiii fiind obligatoriu necesar a fi implicați și angajați în procesele de rezoluție a conflictelor. În prezent, este evidentă interdependența dintre integrarea perspectivei de gen și creșterea efectului operațional al misiunilor. Insuccesul gestionării dimeniunii de gen la nivel social constituie, de asemenea, un impediment major al îndeplinirii obiectivelor operaționale setate în plan politic sau militar.

Implementarea perspectivei de gen este un proces complex, ce implică calificări speciale, dobândite și exersate în cadrul unor sesiuni de instruire specifice și aplicate în cadrul misiunilor și operațiilor militare desfășurate în diverse zone de pe glob. Existența unor posturi sau structuri standardizate pentru asigurarea integrării Agendei UNSCR 1325 la nivelul operațiunilor militare constituie o condiție esențială pentru garantarea obiectivității în conceperea și executarea la cel mai înalt nivel de performanță a analizei de gen, în vederea utilizării eficiente a acesteia în planificarea și conducerea misiunilor militare.

Arhitectura curentă a riscurilor și amenințărilor contemporane reafirmă necesitatea utilizării întregului areal de resurse disponibil, cu precădere a resursei umane, diversitatea acesteia constituind o manieră inteligentă de abordare a luptei pentru combaterea terorismului, a radicalizării, a traficului generat în cadrul rețelelor de crimă organizată, a efectelor produse în urma producerii dezastrelor naturale, respectiv a tuturor amenințărilor cu caracter hibrid, neconvențional. În acest sens, promovarea egalității și incluziunii pe toate planurile semnifică o precondiție a reconcilierii sociale și a rezoluției conflictelor, indiferent de specificul acestora.

Secolul XXI reflectă constant realitatea care a determinat ca domeniul securității și apărării să devină un domeniu al responsabilității colective. Forțele armate moderne, parte a alianțelor globale, au început să conducă, cu mai mult timp în urmă, sub auspiciile unor abordări inovatoare ale tuturor aspectelor legate de diversitatea și echitatea ocupării forței de muncă, o schimbare majoră fiind acceptarea unilaterală a femeilor la nivelul specialităților de luptă și în pozițiile decizionale. Astfel, integrarea și valorizarea completă a femeilor în cadrul organizațiilor militare a îmbogățit portofoliul militar de capacități și a completat capacitatea forțelor de a fi desfășurate la nivel mondial în misiuni complexe, unde operaționalizarea perspectivei de gen este obligatorie pentru creșterea securității și eficacității misiunii.

BIBLIOGRAFIE:

1. ***, Administrația Prezidențială, *Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2015-2019, O Românie puternică în Europa și în lume*, 2015.
2. ***, European Commission, *Strategic Engagement for Gender Equality 2016-2019*.
3. ***, European Union External Action, *Chart on military and civilian missions and operations*, 2019.

Implicațiile utilizării Agendei UNSCR 1325 „Femeile, pacea și securitatea” în conducerea operațiilor și misiunilor militare internaționale în contextul noii paradigme de securitate

4. ***, *NATO Annual National Reports*, <https://www.nato.int>
5. ***, North Atlantic Treaty Organization, *Operations and missions: past and present, Current operations and missions*, 2019.
6. ***, North Atlantic Treaty Organization, *Bi-SC Directive 40-1 – Integrating UNSCR 1325 and Gender Perspectives in the NATO Command Structure*, Brussels, 2017.
7. ***, North Atlantic Treaty Organization, *Gender perspectives in NATO Armed Forces*, 2019.
8. ***, North Atlantic Treaty Organization, *NATO/EAPC Policy on Women, Peace and Security*, Brussels, 2018.
9. ***, North Atlantic Treaty Organization, *Summary of the National Reports of NATO Member and Partner Nations to the NATO Committee on Gender Perspectives*, Brussels, 2016.
10. ***, United Nations Peacekeeping, *Chart on the number of male and female uniformed personnel working across UN missions*, 2019.
11. ***, United Nations Peacekeeping, *Gender, Troops July 2019 – chart*, 2019.
12. ***, United Nations Peacekeeping, *Why is it important to have female peacekeepers?*, 2018.
13. ***, United Nations Peacekeeping, *Women in peacekeeping – chart*, 2019.
14. ***, United Nations, Global Issues, *Gender Equality*.
15. ***, United States Institute for Peace, *What is UNSCR 1325? An Explanation of the Landmark Resolution on Women, Peace and Security*.
16. ***, World Economic Forum, *The Global Risks Report 2019 14th Edition*, Geneva, 2019.
17. Carol Cohn, *Women and Wars*, Polity Press, London, 2018.
18. Theodora-Ismene Gizelis, Louise Olsson, *Gender, Peace and Security – Implementing UN Security Council Resolution 1325*, New York, Routledge, 2016.
19. Bjorn Holmberg, *Strategic Conflict Analysis of Afghanistan*, Stockholm, 2012.
20. Helene Lackenbauer, Richard Langlais, *Review of the Practical Implications of UNSCR 1325 for the Conduct of NATO-led Operations and Missions*, Brussels, 2013.
21. Helene Lackenbauer, David Harriman, *Women at the Peace Table: Rhetoric or Reality?*, Swedish Ministry of Foreign Affairs, Stockholm, 2013.
22. Laura Sjoberg, *Gender, War and Conflict*, Polity Press, London, 2014.